

Yoksullukla mücadele ağı genişliyor

30/04/2006

Avrupa Yoksulluk ile Mücadele Ağı (European Anti Poverty Network-EAPN) temsilcisi Michaela Moser, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu ve Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin davetlisi olarak İstanbul'daydı.

[BAŞAK EKİM / LADEN YURTTAGÜLLER](#)

Avrupa Yoksulluk ile Mücadele Ağı (European Anti Poverty Network-EAPN) temsilcisi Michaela Moser, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu ve Bilgi Üniversitesi STK Eğitim ve Araştırma Merkezi'nin davetlisi olarak İstanbul'daydı. 17 Nisan Pazartesi günü Bilgi Üniversitesi'nde gerçekleştirilen atölye çalışmasında, EAPN temsilcisi toplum temelli çalışmalar yapan STK'lar ile bir araya geldi ve yoksulluk ile mücadele alanındaki tecrübelerini paylaştı.

Yoksulluk siyasideir

Avrupa Yoksulluk ile Mücadele Ağı'nın (EAPN) kurulması yolundaki ilk adımlar, AB'nin gündeminde yoksulluğun ve sosyal dışlanmanın bir politika alanı olarak giderek daha fazla önem kazandığı 80'li yıllarda atıldı. 1989 yılının Haziran ayında 200'e yakın sivil toplum örgütünün bir araya geldiği Yoksulluk ile Mücadele Konferansı'nda EAPN'nin kurulma kararı alındı ve ağ, 1990 yılında resmen kuruldu. O yıllarda 11 ülkenin yoksulluk ile mücadele ağlarından oluşan bir Avrupa ağı iken, 2005'e gelindiğinde 21 ülke ağı EAPN'nin parçası oldu. EAPN'yi oluşturan ülke ağlarında farklı toplumsal hareketlerden gelen ve tabandan örgütlü STK'lar temsil ediliyor. EAPN'yi etkili bir 'sivil ağ' kılan, haklar mücadelesi veren çeşitli toplumsal hareketleri içerisinde barındırabilmesi ve 'sosyal hakların yaşama geçirilememesi' sorunu olarak gördüğü yoksulluk ile mücadele alanına bu hareketlerin tecrübesini taşıyabilmesi.

EAPN'nin temel yaklaşımı yoksulluğun siyasi bir mesele olduğu yönünde. Yani, yoksulluğun salt gelir yetersizliği ile açıklanabilecek bir durumdan öte, yapısal sorunlara dayanan ve fırsat eşitsizliği ile birlikte gelen bir 'toplumsal kaynaklara ulaşamama, yaşamın farklı alanlarına aktif bir şekilde katılamama' sorunu olarak tanımlanması. Bu bağlamda, EAPN bir yandan yoksulluğun sosyal bütünleşmeyi tehdit eden toplumsal bir sorun olduğu yönünde kamuoyu oluştururken, bir yandan da gerek üye ülkeler düzeyinde gerekse AB düzeyinde hak temelli sosyal politikaların oluşturulması ve korunması için mücadele veriyor. Bir anlamda, EAPN'nin Avrupa sosyal alanı içerisindeki mücadelesi son günlerde çokça tartışılan Avrupa sosyal modelinin korunması yönünde. Örneğin, Türkiye kamuoyunda da tartışmalara konu olmuş AB içerisinde eğitim ve sağlık da dahil olmak üzere tüm hizmet alanlarının piyasalaştırılmasını amaçlayan Bolkestein-Hizmetler Direktifi'ne karşı verilen mücadelede EAPN'nin aktif bir rol aldığını görüyoruz.

Herkese asgari gelir

EAPN'nin varlığını önemli kılan bir diğer nokta ise, yoksulluğun giderilmesi yönünde ezberleri ve mitleri kırma konusunda verdiği mücadele. Bütün dünyada olduğu gibi AB içerisinde de ekonomik büyümenin sağlıklı bir toplum için yeterli olduğuna ve istihdam yaratmanın yoksulluk ile mücadelede tek çare olduğuna dair bir inanış var. Özellikle emek piyasası içerisindeki "aktifleştirme" politikaları bu yaklaşım üzerine inşa ediliyor. EAPN, istihdam yaratmanın yalnız başına yoksulluğu ortadan kaldıracak bir politika olamayacağını,

hatta çalışan yoksulların Avrupa'da yaşayan 68 milyon yoksul içinde önemli bir grubu temsil ettiğini sürekli dile getiriyor. Bu bağlamda da, istihdam durumlarına bakılmaksızın tüm vatandaşların asgari bir gelire sahip olmalarının gerekliliği EAPN tarafından çeşitli platformlarda savunuluyor. EAPN, 1992 yılı Konsey Tavsiye kararının öngördüğü 'iyi bir yaşam için yeterli bir gelire sahip olma ve kaliteli hizmetlere ulaşım hakkı' yönünde politikalar oluşturulması bağlamında Avrupa Komisyonu'na etki etmeye çalışıyor.

Vatandaş hakkını temel alan politikaların savunuculuğunu yapan EAPN'nin gücü hiç şüphesiz temsil ettiği sivil toplumdan geliyor. Farklı toplumsal hareketlerden gelen ve kadın, engelli, çocuk, evsizlerin sorunları gibi çok çeşitli alanlarda çalışan STK'lar bu geniş ağ içinde faaliyet gösteriyorlar. Ağların faaliyetleri ve etki alanları ülkelere göre farklılık gösterse de prensipleri ortak: Avrupa'yı herkes için yaşanır kılabilecek sosyal alanı yaratmak ve korumak. Bu bağlamda, yoksulluğu yaşayanlar ile birlikte yoksulluğa karşı verilen mücadele EAPN için çok temel bir yaklaşım. EAPN, geniş katılımlı ağı sayesinde farklı toplumsal hareketlerin yaklaşımlarını sosyal politika süreçlerine taşırken, yoksulluğu gün be gün yaşayan grupların seslerini duyurmaları için de mücadele veriyor. Örneğin, her yıl Brüksel'de gerçekleştirilen yoksulluk zirvesinde yoksulluğu yaşayan gruplar ile AB politikacıları ve bürokratları bir araya getirilerek, yoksulların taleplerini politika yapımcılar ile paylaşmaları sağlanıyor.

2000'li yıllarda, Avrupa Birliği düzeyinde oluşturulan yoksulluk ve sosyal dışlanma ile mücadele politikaları EAPN'nin savunuculuk faaliyetlerinin odağını oluşturuyor. Bu süreç içinde önemli bir dönüm noktası 2000 yılının Mart ayında Lizbon'da yapılan Avrupa Konseyi toplantısıydı. Bu toplantıda, Avrupa sosyal modelinin sosyal dışlanmayı ortadan kaldırmadaki rolü gündeme geldi. Konsey, sosyal dışlanmanın boyutlarının anlaşılmasının, sosyal içerme politikalarının istihdam, eğitim, sağlık ve konut politikaları ile birlikte düşünülmesinin önemini vurguladı ve hedef gruplara yönelik eylem planlarının oluşturulmasına dair karar alındı. Lizbon süreci sosyal dışlanma ile mücadele alanında birliğin rolünün güçlendirilmesi açısından önemli açılımlar getirdi. Lizbon Konseyi tarafınan ortaya konulan 'Sosyal İçerme Stratejisi', yoksulluğun giderilmesi için 2010 yılına kadar ciddi adımların atılmasını ve üye ülkelerin kendi Ulusal Eylem Planlarını oluşturmasını öngörüyordu. Bu süreçle birlikte üye ülkeler, birliğin ortaya koyduğu ortak hedeflerin ülke politikalarına yansımalarını değerlendiren ulusal eylem raporları hazırlamaya başladılar.

Sosyal içerme süreci ve Ulusal Eylem Planları, EAPN'nin AB politikalarını etkileme yönünde önemli sosyal politika araçları haline geldi. Ağ, bir yandan bu süreci şekillendirmeye çalışırken, bir yandan da ülke politikalarını dönüştürmek için uğraş veriyor. Ülkelerin siyasi kültüründen kaynaklanan farklılıklar olmakla birlikte, EAPN'nin ülke ağları, Ulusal Eylem Planlarını etkileyebilecekleri politika metinleri olarak görüyorlar ve sosyal içerme politikalarının Avrupa sosyal modelinin ruhuna uygun bir şekilde oluşturulması için çaba gösteriyorlar. Ulusal Eylem Planlarının bir diğer önemi de, üye ülkelerde yoksulluğun siyasetin gündeminde kalmasını sağlamaları ve sivil ağlar ile devlet arasındaki diyalogun kurumsallaşmasına da hizmet ediyor olmaları.

Türkiye de aday bir ülke olarak sosyal içerme sürecine dahil olma yolunda. Ulusal Eylem Planlarına zemin hazırlayan Ortak İçerme Belgesi (JIM) taslağı Çalışma Bakanlığı tarafından hazırlandı ve AB Komisyonu'na sunuldu. Bu bağlamda, EAPN temsilcisi Michaela Moser'in atölye çalışmasında dile getirdiği üzere, Türkiye'deki STK'ların bu sürece etki edebilmeleri için önlerinde önemli bir fırsat var. Hatta, bu süreci yakından takip edebilecek benzeri bir ağın Türkiye'de de oluşması son derece faydalı olabilir.

BAŞAK EKİM: Boğaziçi Üni., Sosyal Politika Forumu

LADEN YURTTAGÜLLER: Bilgi Üni., STK Eğitim ve Araştırma Mer.